

Стенографски дневник

НА

4. заседание

Петък, 15 ноември 1946 г.

(Открито в 15 ч. 15 м.)

[Председателствувал председателят Васил Коларов. Секретари: Йордан Чобанов и Яни Янев.]

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Говорили:	Стр.
Съобщения:		Недялко Атанасов	35
Отпуски	35	Докл. д-р Иван Пашов	39, 47, 48, 49
Заявление от народния представител Коста Лулчев, с което съобщава, че запазва мандата си в IV Софийска изборителна колегия, а се отказва от мандата си от Поповска изборителна колегия. (Прочитане от председателя)	35	Петко Търпанов	40
По дневния ред:		Димитър Цветков	40, 44
Доклад на комисията по правилника за вътрешния ред.	35	Спас Найденов	41
(Второ четене — приемане до чл. 71)	35	Йордан Русев	42
		Тачо Даскалов	43
		Минчо Драндаревски	47, 48, 49
		Дневен ред за следващото заседание	49

(Влизайки в заседателната зала, председателят г-н Васил Коларов бе посрещнат със ставане на крака и продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Председател Васил Коларов: (Звъни) Пристъпват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Бонко Митев, Борис Николов, Васил Василев, Владимир Димчев, Грудн Атанасов, Димитър Ганчев, Иван Копряков, Иван Гергов, Младен Големански, Неделчо Костов, Сава Дълбоков, Спас Николов, Стефан Цанов, Титко Черноколев и Христо Стоянов).

Преди да пристъпим към дневния ред, съобщавам, че е разрешен отпуск на следните г-да народни представители:

Цонко Гавраилов Цонков — 1 ден, Борис Николов Стоев — 1 ден, Грудн Атанасов Димитров — 1 ден, Иван Гергов Николов — 1 ден, Иван Георгиев Копряков — 1 ден, Младен Михов Големански — 1 ден, Нинко Стефанов — 1 ден, Анастасия Василева Вълкова — 8 дни.

Постъпило е заявление от народния представител Коста Лулчев, с което заявява, че запазва мандата си от IV Софийска изборителна колегия, а се отказва от мандата си от Поповска изборителна колегия. Следващият по ред в листата кандидат е Георги Марков Дамьянов.

Минаваме към първа точка от дневния ред:

Доклад на комисията по проекто-правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание — на второ четене. Има думата докладчикът на комисията.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! Натоварената с изработването на правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание комисия, като взе пред вид дебатите, които станаха тук, в пленума, всички изказвания по отделните текстове на правилника, направи известни изменения, допълнения и поправки в него, които на съответното място ще ви ги докладвам така, както са приети от комисията.

Пристъпвам към докладването на самия правилник. (Чете)

„ПРАВИЛНИК

за вътрешния ред на Великото народно събрание“.

В заглавието на правилника няма никаква промяна.

Председател Васил Коларов: Поставям на гласуване заглавието на правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание. Който е съгласен с това заглавие, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Голямо оживление и веселост в сред мнозинството)

Константин Русинов (к): (Към опозицията) Не вдигат ръка да гласуват и за заглавието.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Глава I.

Бюро.“

В заглавието на глава I няма промяна.

Председател Васил Коларов: Който е съгласен с заглавието на глава I, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Комисията не прави никакви изменения в чл. 1. Остава си такъв, какъвто е в проекто-правилника, (Чете)

„Чл. 1. След откриване на Великото народно събрание, по покана на министър-председателя, най-старият по възраст измежду присъстващите народни представители заема председателското място, а двама посочени от него народни представители изпълняват длъжността на секретари, докато бъде избрано постоянно бюро.“

Председател Васил Коларов: Поставям на гласуване докладвания чл. 1 от проекто-правилника. Който е съгласен с него, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 2 комисията направи едно малко изменение. Като взе пред вид, че съставът на настоящото Велико народно събрание е доста голям, че работата, която има да върши бюрото на Събранието е извънредно голяма, огромна, още повече, че то временно ще изпълнява и функциите на председателство на републиката, комисията сметна, че посочените в чл. 2 четирима подпредседатели са малко и, за да бъде улеснена работата на бюрото, възприе, подпредседателите, вместо четирима, да бъдат петима. Текстът на чл. 2 по проекта е: (Чете)

„Чл. 2. Постоянното бюро се състои от: един председател, четирима подпредседатели — първи, втори, трети, четвърти, — 10 секретари и 8 квестори.“

Сега с добавката, която прави комисията, текстът става така: (Чете)

„Чл. 2. Постоянното бюро се състои от: един председател, петима подпредседатели — първи, втори, трети, четвърти и пети — десет секретари и осем квестори.“

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Недялко Атанасов.

Недялко Атанасов (зНП): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Качвайки се на тази свещена трибуна, която още от историческите дни на френската революция, когато събранието на представителите на народа прокламира революцията, е останала символ на свободата, аз искам да отпратя своята и на нашата група признателност за подвига, който извършиха българските избиратели и избирателки, като ни удостоиха с доверието си да ги представляваме в VI Велико народно събрание.

Г-жи и г-да народни представители! Поставен е за раз решение въпроса за попълване състава на бюрото на настоящото Велико народно събрание, правилното разрешение на който съставя първата и най-важна задача на Събранието. В правилника се предвижда избирането, освен на председателя, когото вече избрахме, и на петима подпредседатели. Според парламентарните традиции и практика до последното отечественофронтовско Народно събрание,

Бюрото на Народното събрание — и на великите такива — се състои от председател и двама подпредседатели. Какви парламентарни, политически и държавни нужди и съображения наложиха да се измени практиката и да се уголеми съставът на бюрото? Очевидно, такива нужди и съображения не съществуват. Нуждите и съображенията бяха преди всичко егоистично партийни и такива само на управляващата комбинация, наречена Отечествен фронт, състояща се от пет партии и групи. А тъй като изборите за последното обикновено Народно събрание се произведоха по една система на предварително механическо и изкуствено разпределение на мандатите между отделните партии и групи и при неучастие на опозицията в изборите, то тяхното представяне в Парламента не се явяваше като реален израз на народната воля. И за да се отговори на тази избирателна система, в която броят на народните представители на отделните политически групи и организации не отговаряше на тяхното влияние и ръст в народа, създаде се практиката, всяка група от управляващата комбинация, за да бъде задоволена в своите властнически и карьеристични домогвания, да има представител в бюрото на Народното събрание.

Може ли обаче една подобна практика да бъде продължена и приложена при новата политическа обстановка и при новите условия, създадени се у нас? Очевидно, не. Тя принадлежи на едно скорошно минало, което е безвъзвратно погребано. До 27 октомври т. г., до произвеждането на изборите за настоящото Велико народно събрание, можеше поне теоретично да се поддържа и твърди, че съществува Отечествен фронт. Днес това звучи като легенда и ирония. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: А-а-а!

Недялко Атанасов (ЗНП): Отечественият фронт съществуваше преди две години след 9 септември като — както от всички се твърдеше — боеви съюз на всички здрави прогресивни, демократични обществени сили.

Кирил Клисурски (к): И сега пак е такъв!

Недялко Атанасов (ЗНП): Нека ми позволи уважаемият г-н Георги Димитров, моят стар приятел от минали борби...

От мнозинството: А-а-а! (Смях)

Недялко Атанасов (ЗНП): ... считан като основател на Отечествен фронт, да кажа, че сам той е считал Отечествения фронт като съюз на реални, действителни прогресивни обществени сили, а не на фиктивни и изкуствено създадени сателити (Ръкоплескания и гласове „Браво!“ от опозицията), които да служат за фасада само или прикритие на една партия. Както писах преди изборите в статията ми „Кръст на Отечествения фронт“ (Ръкоплескания от опозицията), и в статията ми „Изборна равностметка“, писана след изборите, Отечественият фронт не съществува вече в действителния си вид като съюз поне на предположаеми реални обществени сили. Завесата падна на 27 октомври и се очертаха два факта в нашия политически живот: сдружената опозиция и Работническата партия (комунисти). (Ръкоплескания от опозицията. Възбуждения от мнозинството).

Законът за цветните бюлетени и системата за произвеждане на изборите с изпитаните средства на терора и фалшификацията отвей Офето на бъдещето. (Ръкоплескания от опозицията. Възбуждения от мнозинството и възклицания „Е-е-е!“)

Васил Мавриков (к): Недялко! Умната!

Недялко Атанасов (ЗНП): Опитите за успокоение преди изборите...

Петър Попиванов (з): (Възбужда нещо)

Недялко Атанасов (ЗНП): Чакай малко, Попиванов, ще те похваля!

Опитите за успокоение преди изборите от страна на Националния комитет на Офето и на Работническата партия (комунисти) на сателитните групи, че изборната борба ще се воли лоялно в рамките на отечественофронтската търпимост и взаимно зачитане, не се оправдаха.

От мнозинството: Е-е-е!

Недялко Атанасов (ЗНП): Сами сразените сателити — Оббвата група и „Звено“ — след изборите в резолюциите на своите ръководни тела заявиха, че изборите са се произвели по един начин, който не може да се счита лоялен към другите о. ф. партии. (Ръкоплескания от опозицията) и по една система, при която голята на народа не може да се счита, че е свободно проявена.

Константин Русинов (к): Това може да говори само един изменник на Стамболийски!

Димитър Ганев (к): Сега няма да ви позволим да подготвите нов десети юни!

Недялко Атанасов (ЗНП): Така в своята резолюция след изборите изпълнителният комитет на „Звено“, между другото, казва: „Трябва да се признае, че от своя страна много дейатели на Работническата партия — комунисти, както и на Българския земеделски народен съюз, не се ограничиха само в критикувания, с основание или без осно-

вание, на отделни звенари, а се насочиха изобщо против самия „Звено“. Това тровеше отношенията между о. ф. партии, особено в техните низини“.

Димитър Ганев (к): Това са техни вътрешни работи.

Недялко Атанасов (ЗНП): „Друг печален факт е този, че в самите избори особено някои местни дейатели на други о. ф. партии, въпреки съгласението, обявено в Националния комитет, проявиха недружеско и дори враждебно отношение към кандидатите и агитаторите на „Звено“. (Оживление сред мнозинството) Налага се абсолютно да се защита от всички лоялно самостоятелността на всяка отечественофронтска партия и да не се допуска външна намеса в нейния вътрешен живот и развитие. Не е достатъчно да се прокламира този съществен принцип, а е необходимо той на дело да се прилага“ — и т. н. и т. н., в този вид.

Васил Мавриков (к): Говорете по чл. 2 от правилника!

Недялко Атанасов (ЗНП): Каква отечественофронтска идилия и каква лоялност!

Същите констатации се правят и в резолюцията на управителния съвет на Оббвата група. (Възбуждения от мнозинството) Когато на тази резолюция не се обърна внимание, Оббвият вестник беше принуден да излезе със специална статия в брой 54, с заглавие: „Какво е необходимо?“ В тази статия се казва дословно следното:

„Българският земеделски народен съюз ще сътрудничи като отечественофронтска организация на бъдещото управление при условие да бъдат изпълнени ония неща, които се подчертаха от управителния ни съвет. А те са: да бъде ревизирана досегашната стопанска и ценова политика на ОФ; да бъде премахната досегашната система на разпределение, която напастава недоволства, да бъде установено пълно върховенство на законите“...

Един от мнозинството: Идеите на Стамболийски ги има в Офето, а твоите ги няма!

Недялко Атанасов (ЗНП): ... и да изчезне и най-малкият опит за нарушение на тези закони от когото и да било; да се укрепят отношенията между хората на о. ф. партии чрез пълно другарско доверие и зачитане“...

Един от мнозинството: А вие заплашвахте, че ще има бесилки на 28 октомври.

Недялко Атанасов (ЗНП): ... „да се реорганизируют о. ф. комитетите, за да бъдат сътрудници на управлението, а не органи на изпълнителната власт; да се поеме курс на реална защита интересите на земеделските производители, като им се осигури по-голяма стопанска свобода; да се отстранят всички недъзи и слабости на ОФ“, — мисли, под които и аз слагам подпис. (Възбуждения от мнозинството)

Какви са отношенията на о. ф. партии, това си е тяхна работа.

Председател Васил Коларов: (Продължително звъни)

Недялко Атанасов (ЗНП): Нас в случая ни интересуват техните самопризнания за методите на действие на Работническата партия — комунисти през време на изборите.

Председател Васил Коларов: (Звъни) Говорете по чл. 2 от правилника.

Недялко Атанасов (ЗНП): Тъкмо по него говоря — състав на бюрото и кои го представляват. Съвсем не съм се отклонил от дневния ред.

И ако те, като съюзници, намират основание за оплакване или недоволство, ...

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Недялко Атанасов (ЗНП): ... то какво остава да каже опозицията?

Константин Русинов (к): Чърчил ли ти написа речта?

Недялко Атанасов (ЗНП): Трябваше да я препиша от „Работническо дело“, но не съм я приписал оттам!

Във всеки случай трябва да констатираме, че катастрофата и изчезването на звенарската превратджийска и антидемократична група е естествено и напълно оправдано. Те са резултат на тяхната злокобна роля, която са играли в нашия живот. И понеже те досега никога не са се явявали пред съда на народа, а винаги из заугла, в тъмнина и заговор са действували срещу него, той, народът, ги помете без остатък. (Ръкоплескания от опозицията) Така че оправданията и жалбите за изборната катастрофа са напразни и безпредметни. Таласъмската и зловеща група „Звено“ получи заслуженото си презрение от българския народ. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни) Г-н Недялко Атанасов! Говорете по чл. 2 от правилника.

Недялко Атанасов (ЗНП): Г-н председателю! Аз си запазих правото да говоря, когато от тази трибуна говореше Слави Пушка-

ров. Аз ще предложа изменение на чл. 2 от правилника. И съм ви дал писмено предложение за това.

Председател Васил Коларов: Дали сте предложение по чл. 2, но не говорите по него. Ще говорите това, когато му дойде времето.

Недялко Атанасов (ЗНП): Още една-две минути, г-н председателю, и свършвам.

Обновата група може да се оплаква, но ако не бяха тия методи в изборите, упрежени от Работническата партия — комунисти, тя нямаше да има и това, което има сега. Това, което получиха, е абсолютно нереално. Единствено вълната на терора отвея оранжевите бюлетини в урните за обнови.

За другите групи сателити не заслужава да се говори. Нека ги отминем с мълчание и забравя, както ги отмина народът в изборния ден. За тях и за другите има грижата новата УНРРА — комунисти.

Здравко Митовски (с): А реакцията за кого има грижата?

Недялко Атанасов (ЗНП): Сега, при това положение, след изборния резултат при победата от една страна на Работническата партия — комунисти, и на сдружената опозиция, да се говори за Офето е безпредметно. Излишно и безпредметно се явява, следователно, и прилагането на правилника на обикновеното Народно събрание за избиране на негима подпредседатели.

Положението е променено, и ние трябва да се върнем към класическата парламентарна практика на двама подпредседатели. Защото парламентите не са създадени и извоювани в столетни борби с цената на неизброими жертви и страдания, за да се създават парламентарни куриози и да се задоволяват егоистични и грубо партийни и лични сметки (Ръкоплекания от опозицията), а да отразяват реални обществени сили, да изхождат от върховните интереси на народа и да служат на неговото развитие и напредък. Парламентите не могат да се превръщат в инкубатори на партии. (Ръкоплекания и гласове „Вярно!“ от опозицията. Възбуждения от мнозинството)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Недялко Атанасов (ЗНП): Те не могат да въздигат и обличат в най-високото достоинство представители на единични парламентарни групи, за да се спази предварително подписано споразумение между група партии или за да се задоволят егоистични партийни сметки. Те са и трябва да бъдат отражение на действителни обществени сили. Иначе парламентите се превръщат в инструмент и оръдие на чужда воля и престават да играят своята роля.

Константин Русинов (к): Е-е-е! Каква поезия има! Бре!

Недялко Атанасов (ЗНП): Представете си парадокса, тъй като Радикалната партия се състои само от един представител . . .

Председател Васил Коларов: (Звъни) Говорите вече 20 минути на второ четене по един член!

Константин Русинов (к): Хулиганщина! Г-н председателю! Права предложение да му се отнеме думата.

Недялко Атанасов (ЗНП): . . . то и той, по силата на предварителното споразумение, трябва да бъде един от негимата подпредседатели. Какви нужди и народни интереси ще се задоволят с това? Г-жи и г-да народни представители! Аз съм бил досега в седм Народно събрание и народен представител в V Велико народно събрание.

От мнозинството: Ей-й-й!

Един от мнозинството: И пак не ти е дошъл акълът!

Недялко Атанасов (ЗНП): От всякия опит и практика, която имам, повече от всякога съм убеден, че ние трябва да се върнем към практиката на двама подпредседатели, които да бъдат отражение на реалното отношение на силите в Народното събрание. (Ръкоплекания от опозицията) В V Велико народно събрание отношението на силите беше следното: болшинството, десницата от едната страна, от другата — земеделци '56, социалисти — 5 и комунисти — един, когото днес виждам сега тук, народен представител. Десницата — буржоазните и реакционни партии — бяха благодарение на много причини, една от които личната воля на монарха, още силни.

Георги Костов (к): Чий представител си сега ти?

Недялко Атанасов (ЗНП): Земеделското движение, въпреки атаките и скоронното си зараждане, удържа една бляскава победа, която при тогавашните исторически и политически условия бе решителна и от изключително значение. Комунистическата партия — или тесните социалисти, както се наричаха тогава, — бе още в зародиша си и бе слаба. Затова тя в V Велико народно събрание бе представена с един мандат. Като казвам това, нека не се смята, че искам да правя аналогия с Радикалната партия днес. Радикалната партия беше всякога нищо, а в ерата на Офето умря. Комунистическата партия се раждаше тогава, непрекъснато растеше и днес е значителна сила, и то не само у нас. Какво е днес съотношението на силите в сегашното Велико народно събрание и Учредителното събрание? Реакционните партии са пометени изцяло от сцената на историческото развитие.

Един от мнозинството: Не са. Там (Сочи опозицията) има свои представители.

Георги Костов (к): И вие говорите като представител на българската реакция!

Недялко Атанасов (ЗНП): Работническата партия — комунисти, приемникът на Комунистическата партия, има най-голямата група в това Събрание.

Нештата са се коренно променили, но има и един друг факт от историческо значение. Въпреки всичко, въпреки всички промени и главолумни събития, настъпили у нас и в света, Българският земеделски народен съюз си остава един гранитен стълб. (Ръкоплекания от опозицията) . . .

Константин Русинов (к): Само че Вие сте вън от него.

Недялко Атанасов (ЗНП): . . . в нашия политически и обществен живот. И той достойно е представен днес тук в това Събрание от 1.200.000 и от друга страна от 500.000 избиратели.

От комунистите: Кой Ви избра?

Константин Русинов (к): Фашистите ви избраха.

Недялко Атанасов (ЗНП): Остава и Социалдемократическата партия. Другото е изчезнало или е без значение.

От земеделците: Ами Кръстю Пастухов? (Оживление всред мнозинството)

Недялко Атанасов (ЗНП): Следователно, учението и твърдението на нашия велик учител и идеолог на земеделското движение, Александър Стамболийски (Ръкоплекания от опозицията), . . .

Константин Русинов (к): Вие му изменихте! Няма право да говорите за него!

Недялко Атанасов (ЗНП): . . . че в нашата политическа обществена и в нашия социален живот неизбежно в неговото прогресивно развитие ще израснат, ще се развият, утвърдят и останат само политико-икономически организации на трудещите се слоеве от села и градове — се сбъднаха и се осъществиха.

Председател Васил Коларов: (Силно звъни) Не Ви давам думата повече. Изминаха още 5 минути.

Недялко Атанасов (ЗНП): Г-н председателю! Завършвам. Моля Ви! — Идеите на Стамболийски се сбъднаха.

Председател Васил Коларов: (Силно звъни) Повече време няма да Ви дам!

Недялко Атанасов (ЗНП): Г-н председателю! Моля Ви!

Председател Васил Коларов: Нямайте време. Не може една дискусия на второ четене да се обръща в генерални дебати. Къде ще му отиде краят? Не мога да позволя това. (Звъни).

Константин Русинов (к): Това е явен саботаж. Права предложение да му се отнеме думата.

Председател Васил Коларов: Приказвахте още пет минути, и те минаха.

Недялко Атанасов (ЗНП): Аз гледам — четири минути минаха. Завършвам, г-н председателю.

От комунистите: Отнемете му думата!

Недялко Атанасов (ЗНП): Сега остава ние, представителите на политическите организации на трудещите се маси, да се проникнем от важността на историческия момент, който преживяваме и, ръководени от върховните интереси на народа и нашата родина, да изградим, да затвърдим и укрепим действително желания съюз на земеделци и работници и прогресивната интелигенция. (От мнозинството: „А-а-а!“ Ръкоплекания от опозицията), за да пребъде България свободна, демократична, независима и благоденстваща, като равноправен член във великото семейство на славянските народи и в общността на всички свободолюбиви народи. (От мнозинството: „Е-е-е!“ Ръкоплекания от опозицията)

Ето защо, изхождайки от всичко това и ръководен от съзнанието за дълг пред интересите на страната, от името на нашата парламентарна група аз предлагам, вместо пет подпредседатели, бюрата на Великото народно събрание да се състои от един председател и двама подпредседатели.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Недялко Атанасов (ЗНП): Г-да народни представители! Аз свършвам.

Председател Васил Коларов: (Продължително звъни) Няма да Ви позволя повече да говорите. Вие не удържахте дъга тати Ва шето обещание.

Недялко Атанасов (ЗНП): Г-н председателю! Само един цитат ми остава още.

Димитър Ганев (к): Г-н председателю! Отнемете му думата!

От мнозинството: Долу! Долу! (Тропане. Ръкоплескания от опозицията)

Недялко Атанасов (ЗНП): Чл. 42 от съветската конституция гласи: „Съветът на съюза избира председател на Съвета на съюза и двама негови заместници“. (Тропанята от мнозинството се увеличават. Глъчка, която не позволява да се чуят последните думи на боятора)

От комунистите: Долу провокаторът! Долу хулиганът! Долу меншикът на Стамболийски!

Константин Русинов (к): Ти си изменник на Стамболийски! Не е срам!

(Недялко Атанасов напуска трибуната всред продължителни ръкоплескания от опозицията и тропане от мнозинството)

Председател Васил Коларов: (Силно звъни) Моля, тишина!

Недялко Атанасов (ЗНП): (От мястото си) Няма ОФ! Има само комунистични земеделци! Това е то!

Председател Васил Коларов: Напомням, че никой народен представител няма право да говори повече от 15 минути, когато дебатирате проекто-правилника на второ четене. Не може да се държат принципиални речи по всеки член от нашия правилник.

От опозицията: Но той още не е гласуван!

Председател Васил Коларов: По всички наши парламентарни традиции, ...

От опозицията: А-а-а! Значи, има ги!

Председател Васил Коларов: ... и във всички парламенти не се позволява никой на второ четене по отделни членове да се говори повече от 15 минути.

Никола Петков (ЗНП): Осигурете свободата на словото и тогава имате правото да казвате това! А недейте с звънеца само да звъните!

Председател Васил Коларов: Моля! Аз съм достатъчно търпелив. Не влизайте в пререкания с мене!

Ще минем към гласуване.

По чл. 2 има направени две предложения: едното предложение е на комисията, а второто — на народния представител г-н Недялко Атанасов, което той разви в течение на половин час. Неговото предложение гласи: „Постоянното бюро се състои от един председател, двама подпредседатели — първи и втори, — десет секретари и осем квестори.“

Ще поставя на гласуване най-напред предложението на комисията, т. е. чл. 2 да се приеме тъй, както се докладва от докладчика.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с този член така, както се докладва от докладчика, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се. (Ръкоплескания от мнозинството. Тропане от опозицията)

Един от опозицията: Значи и Пенчо Костурков с 620-те гласове ще стане подпредседател!

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които имат да правят предложения, да ги правят предварително писмено. Иначе няма да обръщам внимание.

Яни Янев (з): Това са диверсанти! Не са сериозни техните предложения!

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-да народни представители! По останалите текстове от глава I на правилника комисията не е напосла никакви поправки и изменения. Те си остават така, както бяха предложени и приети на първо четене. (Чете)

Чл. 3. Изборът на председателя и подпредседателите става с тайно гласоподаване.

Най-напред се пристъпва към избор на председател. След като избраният председател заеме мястото си, пристъпва се към избор на подпредседателите.

Провъзгласяват се за избрани тия, които получат половината плюс един от подадените гласове. Ако при първото гласоподаване не се получи това мнозинство, изборът се повтаря и в такъв случай е достатъчно относително мнозинство.

Изборът на секретарите и квесторите става по предложени: на председателството с явено гласоподаване.

Председател Васил Коларов: Поставям на гласуване чл. 3 от проектоправилника. Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 3 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 4. Членовете на постоянното бюро се избират за през цялото време, докато трае мандатът на Великото народно събрание.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 4 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 5. Длъжностите на председателя са:

- а) да открива и закрива заседанията;
- б) да полага на Събранието всички законопроекти и предложения, внесени от правителството или от народни представители;
- в) да ръководи разискванията;
- г) да поставя на гласуване въпросите и да обявява резултатите;
- д) да дава надлежния ход на постъпилите в Събранието писма и съобщения;
- е) да удостоверява с подписа си решенията и всички други актове на Събранието, както и взетите от него мерки, и
- ж) да бди за изпълнение на настоящия правилник.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 5 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 6. Когато председателят отсъства или иска да вземе участие в разискванията на някои въпроси, замества го един от подпредседателите.“

Ако председателстващият е взел участие в едно разискване, той не може да заеме изново председателското място преди да бъде гласуван и решен разискваният въпрос.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 6 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 7. Длъжностите на секретарите са:

- а) да отбелязват отсъстващите народни представители и да дежурят в заседанията на Събранието по двама души по ред, определен от председателството;
- б) да четат законопроектите и предложенията на първо четене и когато няма докладчици;
- в) да четат имената на народните представители при поименното гласоподаване;
- г) да скрепяват с подписите си всички актове на Събранието, които носят подписа на председателя, и
- д) да изпълняват разпорежданията на председателя.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 7 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 8. Длъжностите на квесторите са:

- а) да изготвят разпорежданията на председателстващия за добрия ред в заседанията;
- б) да преброяват гласовете на народните представители при явните гласоподавания когато се появи съмнение, и
- в) да проверяват тайните гласоподавания.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 8 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Глава II

Изработване и приемане на конституцията.“

Промени няма.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетеното заглавие на глава II, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 9 промени няма. (Чете)

„Чл. 9. Веднага след приемането на настоящия правилник Събранието избира комисия за изработване на проект за конституция на Народната република България.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетен чл. 9 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 10 има една малка промяна, с която само се отправя към чл. 40, който указва как се посочват членовете на комисията — по възможност пропорционално. Първоначалният текст на чл. 10 е следният: (Чете)

„Чл. 10. Комисията за изработване на проекта за конституция се състои от 55 члена. Тя се избира председател, подпредседател, един главен докладчик и трима докладчици, както и нужното число секретари. Комисията може да се раздели на толкова секции, колкото тя намери за уместно. Проектът обаче, какъвто и да бъде обсъждан и приет от пленума на комисията.“

За своите заседания комисията води подробни протоколи, в които се отбелязват всички изказвания и взети решения. За своята работа тя си служи със стенографите на Съборието."

Сега с новата добавка текстът на чл. 10 добива следната редакция: (Чете) „Комисията за изработване на проекта за конституция се състои от 55 члена — тук е добавката сега — „избрани по реда на чл. 40 от правилника“. По-нататък текстът остава същият.

Председател Васил Коларов: По чл. 10 има направено предложение от народния представител Петър Попиванов в смисъл: вместо текстът на второто изречение: „Тя си избира председател, подпредседател, един главен докладчик и трима докладчици“ и т. н., да се каже: „Тя си избира председател, трима подпредседатели, един главен докладчик и трима докладчици“ и т. н. Мотивира го с това, че комисията се подразделя на секции, като за всяка секция трябва да има подпредседател, който да ръководи заседанията ѝ.

Г-н докладчикът съгласен ли е с тая поправка?

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! Като докладчик на комисията аз съм съгласен с това предложение за изменение на чл. 10, което се прави от народния представител Петър Попиванов. Действително в текста е казано, че се избира само един подпредседател, обаче, както виждате от редакцията по-долу, комисията се разделя на секции и се смята, че тия секции трябва да бъдат председателствувани от по един подпредседател. Ето защо аз съм съгласен с това предложение, което се прави от г-н Попиванов.

Председател Васил Коларов: Понеже докладчикът е съгласен с това предложение, тогава аз ще подложа на гласуване предложението на комисията, заедно с това допълнително изменение.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с така докладвания текст на чл. 10 от проекто-правилника, както е приет от комисията, заедно с предложената поправка от народния представител Петър Попиванов, да вдигнат ръка. Мнозинство, Съборието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Към чл. 11 има също така една малка добавка за оточияване — че могат да бъдат изслушвани в комисията и мненията на отделни лица, делегации, организации и т. н., които желаят да дадат известни препоръки на комисията при изработване на конституцията.

Чл. 11 има следното съдържание по проекта: (Чете)

„Чл. 11. При изработването на проекта за конституция комисията ще трябва да има пред вид по възможност всички предложения, изказвания, мнения и препоръки на партийните, обществените и професионалните организации и др.

Проектът, заедно с изложение на мотивите към същия, комисията е длъжна да представи на председателя на Съборието не по-късно от 20 дни от деня на нейното избране.“

С допълнението, което прави комисията, чл. 11 добива следната редакция: „При изработването на проекта за конституция комисията ще трябва да има пред вид по възможност всички предложения, изказвания, мнения и препоръки на партийните, обществените и професионалните организации и др.“ Тук се прибавя: „Освен това тя може да изслушва отделни лица, делегации и организации, които биха пожелали да направят препоръки устно или писмено относно строежа или отделните постановления на конституцията“. Последната алинея си остава същата.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така докладвания текст на чл. 11, заедно с предложеното изменение, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 12 промени няма. (Чете)

„Чл. 12. Щом получи проекта за конституция, изработен от специалната комисия, председателят на Съборието се разпорежда веднага за отпечатването му в нужното число екземпляри, за да бъдат раздадени на всички народни представители.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетения чл. 12 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 13 промени няма. (Чете)

„Чл. 13. Разискванията по проекта за конституция не могат да започнат по-рано от 3 дни след раздаването му на народните представители.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетения чл. 13 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Йордан Русев (ЗНП): Г-н председателю! По чл. 13 аз съм направил предложение.

Председател Васил Коларов: Аз предупредих, да го подадете писмено.

Йордан Русев (ЗНП): Но то е при Вас, г-н председателю. То е изпратено.

Председател Васил Коларов: Гласувано е вече.

Йордан Русев (ЗНП): Не е гласувано.

Недялко Атанасов (ЗНП): Подадено е предварително. И Вие, г-н председателю, трябва да обръщате внимание, когато се иска думата. Сега се приема правилникът за вътрешния ред на Великото народно събрание.

Председател Васил Коларов: Който иска да направи предложение, трябва да го направи писмено, за да се знае от председателя, кога трябва да го постави на гласуване.

Недялко Атанасов (ЗНП): Предложенията са горе при Вас.

Йордан Русев (ЗНП): Ще моля да ми дадете възможност да се изкажа по него.

Председател Васил Коларов: Въпросът е свършен.

Йордан Русев (ЗНП): Не е свършен.

Председател Васил Коларов: Вече е гласувано от Народното събрание.

Никола Петков (ЗНП): Тогава целият правилник наведнаж го гласувайте.

Йордан Русев (ЗНП): Аз имам предложение и искам да се изкажа по този чл. 13. Моля Народното събрание да уважи едно правилно наше искане.

Председател Васил Коларов: Не може, свършено е вече.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 14 няма промени. (Чете) „Чл. 14. Проектът за конституция се приема от Великото народно събрание на три четения по посочения по-долу ред.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така прочетения чл. 14 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Никола Петков (ЗНП): Защо си играете? Тогава направо гласувайте!

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 15 има една поправка. Ще ви я съобща, след като прочета първоначалния текст. (Чете)

„Чл. 15. Първото четене на проекта започва с прочитането му изцяло заедно с изложението на мотивите и изслушване обясненията на докладчика на комисията, след което се дава думата под ред на записалите се народни представители.

Ораторите се изказват върху проекта по начало, като разглеждат неговите основни положения.

Никой оратор не може да говори повече от 1 час и 30 минути.“ Последната алинея „Никой оратор не може да говори повече от 1 час и 30 минути“ се изменя така: (Чете) „Никой оратор не може да говори повече от 2 часа“. Това е изменението.

От мнозинството: (Към опозицията) Доволни ли сте? (Ожидание)

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така докладвания текст на чл. 15, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се. (От опозицията гласуват само няколко души)

Някой от мнозинството: (Към опозицията) И това ли не гласувате! Позор! Засрамете се! (Голяма глъчка)

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 16 няма промяна. (Чете)

„Чл. 16. Предложение за прекратяване на дебатите може да бъде поставено на гласуване, само ако са се изказали вече най-малко 20 оратори. Ако предложението бъде прието, но има парламентарни групи, които не са се изказали, дава се думата по на двама оратори на всяка от тези групи.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с така докладвания чл. 16, да вдигнат ръка. Мнозинство, Съборието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): По чл. 17 също няма промяна. (Чете)

„Чл. 17. След приключване на разискванията председателят поставя на гласуване проекта по начало. Проектът се счита за приет на първо четене, ако за него гласува мнозинството от народните представители на Великото народно събрание.“

Председател Васил Коларов: Постъпило е по чл. 17 предложение за изменение от народния представител Петко Търпанов. . .

Димитър Цветков (ЗНП): Има и едно второ предложение по чл. 17.

Председател Васил Коларов: . . . с което се иска чл. 17 да получи следната редакция: „След приключване на разискванията председателят поставя на гласуване проекта по начало. Проектът се счита за приет на първо четене, ако за него гласуват 2/3 от народните представители на Великото народно събрание“. Значи.

иска се с това предложение, в третия ред думите „гласува мнозинството“ да се заменят с думите „гласуват 2/3“.

Имате думата, г-н Петко Търпанов, но повече от 15 минути няма да говорите.

Петко Търпанов (сЛ): Г-да народни представители! Предлагам чл. 17 да има следната редакция: . . .

От мнозинството: Излез на трибуната.

Петко Търпанов (сЛ): Може и от тук да говоря! Предлагам, чл. 17 да добие следната редакция: „След приключване на разискванията председателят поставя на гласуване проекта на конституцията по начало. Проектът се счита за приет на първо четене, ако за него гласуват 2/3 от народните представители на Великото народно събрание“. Тази редакция предлагаме, защото имаме съзнанието, че се гласува основният закон на България, който ще бъде в сила за десетки години, а не един обикновен закон, който може през всяко време да бъде отменяван и изменяван.

Съображенията, които някои от народните представители в миналото заседание изнесоха пред вас, че тези от народните представители, които настояват, щото основният закон на България да бъде гласуван с квалифицирано болшинство, имат желанието, щото малцинството да се наложи на болшинството, са несъстоятелни. Защото, г-да народни представители — няма нужда от много обяснения — колкото повече гласове събере едно предложение, толкова повече се приближаваме към началата на демокрацията. Ако е вярно това, което от другата страна в много случаи се сочеше, че българският народ в 75—80% е гласувал, следователно това е доказателство, че той е дал своя глас при една свобода и ние имаме установено началото на демокрацията, защо да не приемем сега, когато се гласува основният закон за България, да бъде гласуван той с 2/3 квалифицирано болшинство? От там (Сочи мнозинството) се казва: „Не, ние желаем да видим тук — при другия текст, който ще разгледаме по-нататък — кой ще гласува открито и кой ще гласува скрито; нас не ни интересува, дали ще бъдат 2/3 тези, които ще гласуват, или ще бъдат болшинство“. Ако вие държите наистина на това демократично начало, не може да излизате с това възражение, което прави председателят на комисията по правилника, че ако се допуснело да се гласува конституцията с 2/3, нарушавал се принципът на демокрацията.

По тези съображения аз моля Народното събрание да приеме тази редакция на чл. 17, която ние предлагаме. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Ще поставя на гласуване . . .

Димитър Цветков (ЗНП): Моля, г-н председателю, и аз имам предложение.

Председател Васил Коларов: По същия член?

Димитър Цветков (ЗНП): Аз имам друго предложение по чл. 17.

Председател Васил Коларов: Имате думата.

Димитър Цветков (ЗНП): (От трибуната) Г-да народни представители! В допълнение на това, което каза народният представител Петко Търпанов, аз от името на Земеделската парламентарна група . . .

От мнозинството: Няма земеделска парламентарна група при вас.

Константин Русинов (к): Кажете: я от името на реакцията!

Димитър Цветков (ЗНП): Аз искам да мотивирам предложението си за изменение на чл. 17 от проекто-правилника.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Трябва да отбележа преди всичко, че така, както е дадена редакцията на чл. 17 от проекто-правилника за гласуване на конституцията с обикновено мнозинство, тя е в противоречие с чл. 169 от конституцията.

Константин Русинов (к): От коя конституция?

Димитър Цветков (ЗНП): Вие бихте веднага запитали: от коя конституция?

Г-да народни представители! Аз бързам веднага да задоволя това любопитство. В 1879 г. и следващите години българският народ си извоюва една конституция . . .

Димитър Ганев (к): История ще ни разпръска!

Димитър Цветков (ЗНП): Аз се учудвам на куража на тези, които си позволяват да поддържат, че търновската конституция била отменена или, както се изразиха някои, била дерогирана. (Възвращения от мнозинството)

Уважаеми г-да народни представители! Търновската конституция наистина на 8 септември 1946 г. бе отменена, що се отнася до монархическия институт. Обаче да поддържате тук, че с делото на 9 септември 1944 г. е била виртуално или по друг начин отменена търновската конституция, това е погрешно.

От мнозинството: Остаряла е.

Димитър Цветков (ЗНП): Г-да народни представители! В платформата на правителството на Отечествения фронт от 17 септември

1944 г. високо беше провъзгласено: „Възстановяване на търновската конституция“ (Ръкоплескания от опозицията)

Цола Драгойчева (к): Това не е истина, това не е истина!

Димитър Цветков (ЗНП): Това е абсолютна истина.

Цола Драгойчева (к): Аз го зная най-добре, че не е истина.

Димитър Цветков (ЗНП): Защото в пункт първи се казва . . .

Цола Драгойчева (к): Вие тогава къде бяхте, когато се говореше против търновската конституция?

Константин Русинов (к): Да каже, къде е сега.

Цола Драгойчева (к): В 1942 г. къде бяхте?

Димитър Цветков (ЗНП): По това време аз съм поддържал платформата на правителството на Отечествения фронт . . .

Цола Драгойчева (к): Какво сте поддържали вие, аз не зная, но зная, какво е писано в документите. Ние с мушановци спорехме още преди 9 септември по този въпрос.

Димитър Цветков (ЗНП): Точно по това време аз зная къде съм бил и какво съм поддържал.

Васил Мавриков (к): Кажете, къде си бил тогава?

Димитър Цветков (ЗНП): Следователно, ако приемем, че платформата на правителството на Отечествения фронт изразява същията на акта от 9 септември 1944 г., ние трябва да приемем също, че с платформата от 17 септември 1944 г. са провъзгласени елементарните права и свободи на човека и гражданина в тази страна, така както те са изразени в търновската конституция. Четете и ще видите. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Аз отивам по-нататък. Нека да приемем, че търновската конституция по някакъв начин е била виртуално допълнена на 9 септември 1944 г.

Константин Русинов (к): Г-н председателю! Той не говори по чл. 17.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Точно по него говоря и точно на предмета съм. Аз имам най-после 15 минути, уважаеми г-н председателю!

Председател Васил Коларов: Ще говорите само по предложението.

Петко Куниш (к): Кажете: какво правихте на 9 септември?

Димитър Цветков (ЗНП): Аз цитирам чл. 169 от конституцията.

Петко Куниш (к): Това не е за твоята уста лъжица.

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-да народни представители! Аз казвам: ако приемем също, че с акта от 9 септември ние по някакъв начин сме отменили или допълнили известни постановления на търновската конституция, то те ще се съдържат в платформата на правителството на Отечествения фронт от 17 септември 1944 г. (Ръкоплескания от опозицията) Ние не можем да ги търсим във въздуха. Аз се чудя как може, например, моят колега, адвокат, д-р Нейчев, председател на комисията по правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание, да поддържа, че търновската конституция . . .

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): . . . не съществува и че който говори за нея . . .

Председател Васил Коларов: (Продължително звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): . . . греша, тогава когато цялото наше законодателство . . .

Председател Васил Коларов: Направили сте предложение по чл. 17 от правилника — с какво болшинство да се приеме конституцията. Оставете настрана търновската конституция. Вие се впускате да правите сега генерални дебати по конституцията.

Димитър Цветков (ЗНП): Аз продължавам, г-н председателю, . . .

Председател Васил Коларов: Предупреждавам Ви, че сега сме при второто четене на проекто-правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание.

Димитър Цветков (ЗНП): . . . и ще се придържа към Вашата бележка.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Второто съображение, което ще направя, че действително, за да се приеме конституцията, е необходимо да гласува едно болшинство от 2/3 от

числото на всички народни представители във Великото народно събрание, е следното. Уважаваният професор по конституционно право Баламезов, с когото вие се съвещавате по отечественофронтowska линия, що се отнася до конституционните текстове, пише в своя проект за конституция от 1936 г. — четете чл. 13 от неговия проект — „Заседанията на Великото народно събрание се откриват, ако присъствуват 3/4 от всички народни представители, а решения Събранието взема с болшинство 3/4“. (Ръкоплекания от опозицията) Вие се вслушвате в съветите на уважавания професор Баламезов — вслушайте се най-после и в това, което той е писал като професор по конституционно право!

Уважаеми г-да народни представители! Не само това. Туй предложение го правим не за да саботираме. Ние се движим тоже от една държавническа мисъл, каквато вие претендирате да имате; ние се движим също от една народностна идея, каквато и вие претендирате да носите. Ние бихме желали, уважаеми г-да народни представители, конституцията на република България да бъде гласувана с колкото е възможно по-голямо болшинство и тя да стане път от пътя и кръв от кръвта на всеки гражданин. Стига в тази страна са налагани закони против водята на българските граждани! (Ръкоплекания от опозицията. Възбуждения от мнозинството) Българските граждани имат най-после право също с едно граматно мнозинство да създадат един основен закон, който да стане тяхна втора същина. Само тогава, уважаеми г-да народни представители, когато всеки гражданин чувства, че участва в създаването на законите, вие се доближавате до демокрацията. Само тогава, когато всеки гражданин чувства, че участва във властта, в изпълнителната власт, в управлението, само тогава ние можем да претендираме, че имаме самоуправление.

Един от мнозинството: За фашистката свобода плачем!

Димитър Цветков (ЗНП): Моля, недейте ме прекъсва! Аз лично, ако искате, мога да Ви отговоря, но не Ви привя тая чест. Не заслужавате да Ви отговоря. (Ръкоплекания от опозицията)

Димитър Ганев (к): Всички ние ще гласуваме конституцията, само вие няма да я гласувате.

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-да народни представители! Възмете чехската републиканска конституция, вземете полската републиканска конституция, вземете най-после австрийската републиканска конституция...

От мнозинството: О-о-о!

Константин Русинов (к): Възмете южноафриканската!

Димитър Ганев (к): Възмете и Хитлеровата!

Димитър Цветков (ЗНП): Аз не говоря за Хитлеровата, а говоря за австрийската републиканска конституция. — Да не говорим за конституциите на тий наречените конституционни монархии. Уважаеми г-да народни представители, в конституцията на полската република от 18 март 1921 г. изрично е казано,...

От мнозинството: А-а-а!

Константин Русинов (к): На Пилсудски!

Димитър Цветков (ЗНП): ... че тя се приема с болшинство 3/5 от гласуващите. Навсякъде, особено при създаването на основния закон, на конституцията се изисква едно квалифицирано мнозинство.

Уважаеми г-да народни представители! Един последен аргумент. По нашата система на законоустройство, дори в търговския закон, що се отнася до акционерните дружества, до дружествата с ограничена отговорност, що се отнася до кооперативните съюзнения, за да се изменят уставите им, се изисква по закона квалифицирано болшинство. А там са засегнати един минимални интереси, интересите само на няколко души български граждани, по-малко или повече на брой. Тук обаче се засягат материалните интереси на цял етнически народ. И се засягат не само материалните интереси, уважаеми г-да народни представители (Възбуждения от мнозинството), но и духовните интереси — касае се за свободите и правата на гражданите от материален и духовен характер. Дайте да създадем една конституция, чрез която да превъзлизаме нашия гражданин, да създадем един нов демократичен гражданин, който да няма уклоните и наклоностите да потиска, да си служи с насилията. (Ръкоплекания от опозицията и гласове „Браво!“)

Председател Васил Коларов: Поставям на гласуване чл. 17 така, както бе докладван от докладчика на комисията.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с така докладвания чл. 17, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! По чл. 18 също така няма промяна. (Чете)

Чл. 18. В случай че проектът не бъде приет, пристъпва се незабавно към избиране на нова комисия за изработване на друг проект за конституция, като се спазва същата процедура. Това се повтаря дотогава, докато проектът бъде приет на първо четене.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 18, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Чл. 19 няма промяна. (Чете)

Чл. 19. Шом проектът бъде приет на първо четене, той се изпраща в комисията, която го е изработила. Имайки пред вид изказванията в Събранието, комисията прави поправки и добавки в проекта и избира свой докладчик, който да изпрати на Събранието писмен доклад за взетите решения. Този доклад трябва да бъде раздален на всички народни представители най-малко три дни преди разглеждането на проекта на второ четене.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 19, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 20 има промяна само относно времето за говорене. Старата редакция беше: (Чете) „При второто четене на проекта се спазват правилата на чл. 57 от този правилник, като ораторите не могат да говорят повече от 20 минути.“

След прочитането на всеки член докладчикът на комисията дава необходимите разяснения.

Новата редакция е: (Чете)

Чл. 20. При второто четене на проекта се спазват правилата на чл. 57 от този правилник, като ораторите не могат да говорят повече от 30 минути.

След прочитането на всеки член докладчикът на комисията дава необходимите разяснения.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 20, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Чл. 21 няма промяна. (Чете)

Чл. 21. На трето четене проектът може да бъде поставен едва след изтичане на три дни от приемането му на второ четене.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 21, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Чл. 22 няма промяна. (Чете)

Чл. 22. При третото четене се поставят на разискване и приемане само ония членове на проекта, по които е постъпило писмено предложение за отменяването, изменяването или допълването им, подписано най-малко от 25 народни представители. Ако Събранието поиска, предложението се изпраща в комисията за изучаване и докладване още в същия ден или в едно от идущите заседания.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 22, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В чл. 23 има изменение на текста относно гласуването на конституцията. Тук съм длъжен да дам известни пояснения.

Представителите на опозицията поддържаха, че този гласуване трябва да стане тайно; съвестта на депутатите щяла да бъде изнудена, ако излязат явно, открито да гласуват. Обаче комисията смята, че българският народ и историята трябва да знаят, когато се извършва един такъв важен акт, когато става гласуването на основния закон — конституцията, кой за какво е бил. Добра ли ще бъде конституцията, която ние ще изработим, лоша ли ще бъде, българският народ трябва да знае, кой е гласувал „за“ и кой е гласувал „против“. Комисията счита, че не само че трябва да се каже „поименно“, но това трябва да бъде засилено, като всеки, който гласува „за“ или „против“ конституцията, освен че трябва да заяви, че е „за“ или „против“, но трябва и да се разпише в съответния за това списък. (Ръкоплекания от мнозинството)

Старата редакция на чл. 23 беше следната: (Чете) „След приемането на проекта на трето четене, председателят го подлага на гласуване изцяло. Това гласуване става поименно.“

Новата редакция на чл. 23 гласи: (Чете)

Чл. 23. След приемането на проекта на трето четене, председателят го подлага на гласуване изцяло. Това гласуване става поименно и чрез саморъчно записване имената си.

Председател Васил Коларов: По чл. 23 народният представител Спас Найденов е направил следното предложение: (Чете) „Последната дума от последното изречение — „поименно“ — да се премахне, като вместо нея се прибави думата „тайно“.“

Има думата г-н Спас Найденов.

Спас Найденов (ЗНП): (От трибуната) Г-да и г-жи народни представители! Пристъпвайки към тая трибуна, имам ясното съзнание за историческата отговорност, която поема Великото народно събрание при изграждането на основния закон, по който ще се уредят свободите и интересите на българския народ. Затова, от името на земеделската парламентарна група,...

Един от комунистите: Кой?

Спас Найденов (ЗНП): ... правя предложение гласуването на основния закон да бъде вместо поименно, тайно. (Оживление в сред мнозинството) Затова защото, г-да народни представители, тайното гласуване е най-важният, най-отличителният белег на демокрацията, на народовластието. (Ръкоплекания от опозицията)

Константин Русинов (к): На малодушните и страхливците.

Спас Найденов (ЗНП): Днес, когато най-много се трябва за демокрация, за народовластие; когато на 9 септември прогласихме, че туряме край на фашистката диктатура, трябва да отворим за българския народ широко вратите на демокрацията. (Ръкоплескания от опозицията)

Константин Русинов (к): Но не на реакцията.

Спас Найденов (ЗНП): Явното гласуване, г-да народни представители, е най-отличителният белег на диктатурата. (Ръкоплескания от опозицията) С машиниците, с които си послужихте в току-що произведените избори, за да пръвиете свободната воля на българския народ, . . . (Ръкоплескания от опозицията)

Един от комунистите: Лъжеш!

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Спас Найденов (ЗНП): . . . вие сложихте петно върху епохата, в която живеем. Аз вземам данни, г-да народни представители, из решенията на управителния съвет на кръга „Звено“ и управителния съвет на сателитната секция на Александър Оббов, печатани във в. „Земледелско знаме“ и във в. „Изгрев“. Насилието притисна даже хрисимите и послушни сателити от така наречената секция на Оббов и на „Звено“. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството) Явното гласуване на основния закон ще бъде притискане на волята и на съвестта на народния представител. (Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: Лъжеш!

Спас Найденов (ЗНП): И аз, като представител на Земеделската парламентарна група, правя предложение, това гласуване да стане тайно.

Г-да народни представители! Белег на диктатурата, това са парадните задушвания на свободната воля, това са заповяданите митинги (Ръкоплескания от опозицията и викове „Вярно!“), които имат за задача да задушат народната воля. (Ръкоплескания от опозицията)

Димитър Ганев (к): Когато задушваха народната воля фашистите, Вие бяхте заедно с тях. Това няма да Ви позволи българският народ. Предателят такъв, фашистко издаване!

Спас Найденов (ЗНП): Онова, което е бил стимул на борбите на Земеделския народен съюз, това е тайното гласуване. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството) Затова предлагам гласуването да стане тайно. (Бурни ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството и викове „У-у-у!“)

Председател Васил Коларов: (Звъни продължително) Моля г-да народните представители, които приемат чл. 23, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията)

Рангел Даскалов (ЗНП): Да имате здрави пръсти, никакво откачване няма.

Георги Костов (к): Ти си беломорски герой. Мястото ти е на друго място, беломорски бандит!

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! В заглавието на глава III от правилника няма промяна — остава така, както се прие на първо четене. (Чете)

Глава III Заседания.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат заглавието на глава III, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 24. Великото народно събрание има в седмицата четири редовни заседания: във вторник, сряда, четвъртък и петък.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 24, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 25. Във всеки заседателен член точно в 15 ч. председателят открива заседанието, ако присъствуват в него повече от една трета от народните представители.

Народните представители се разписват в списъка, който се държи от дежурния секретар.

Председател Васил Коларов: Народният представител Спас Найденов е направил по чл. 25 следното предложение: (Чете) „Във втората част на първата алинея думите „една трета“ да се заменят с думата „половината“.

Има думата г-н Спас Найденов.

Спас Найденов (ЗНП): Г-да народни представители! В допълнение на онова, което казах по изменението на чл. 23, искам да добавя, че нитожието малцинство от 1/3, при което ще се открива Великото народно събрание, е също един белег на диктатурата (Възражения от мнозинството). който, за част от Великото народно събрание, трябва да бъде премахнат. Това е едно нитожието малцинство, което ще разисква и ще решава по един основен закон във

Великото народно събрание. Поддържам предложението на земеделската парламентарна група, за откриването на Събранието да се изисква кворум „най-малко половината“ от народните представители.

Председател Васил Коларов: Поставям на гласуване чл. 25, както се докладва. Който приемат чл. 25, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 26. По решение на Събранието може да има заседание и в други дни и часове, освен означените в членове 24 и 25.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 26, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 27. След откриване на заседанието председателят съобщава на Събранието постъпилите законопроекти, предложения, запитвания, питания и други подобни и веднага се пристъпва към дневния ред. За постъпването на законопроект и предложение може да се съобщава и в течение на заседанието.

Пререждането на дневния ред става със съгласието на Събранието.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 27, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 28. Когато отсъства министър, чийто законопроект ще се разглежда, а не е натоварен друг министър да го замества, тогава той се поканва да дойде, и ако не се отзове на поканата, пристъпва се към следващата точка от дневния ред.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 28, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 29. Никой народен представител не може да говори без да е взел думата от председателя във време на заседанието.

Народните представители говорят от трибуната. Те могат да говорят и от мястото си, но не повече от 10 минути.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 30, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 30. Председателят записва в особен списък имената на народните представители, които са поискали думата в заседанието, и я дава по реда на записването. Записките се оратори могат по взаимно съгласие да поискат от председателя да им размени реда на говоренето.

Народен представител, който се е отписал, не може отново да се запише.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 30, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 31. Никой народен представител не може да говори повече от един път върху един и същи въпрос, освен за лично обяснение. Говоренето по първото четене не може да трае повече от един час, а лично обяснение — повече от 5 минути.

При второ четене на законопроектите говоренето не може да трае повече от 15 минути.

Председателят може да продължи с няколко минути времето на оратора, за да довърши речта си.

Председател Васил Коларов: По този член има едно предложение, но не е подписано.

Йордан Русев (ЗНП): Предложението е мое. Казаха, че няма нужда да го подписвам.

Председател Васил Коларов: Имате думата.

Йордан Русев (ЗНП): (От трибуната) Г-да народни представители! В тази глава вече се говори за законодателната дейност на обикновено Народно събрание. Ние, опозицията и мнозинството, в комисията се споразумяваме по въпроса за говоренето по конституцията и увеличихме времето от 1 1/2 на 2 часа.

Константин Русинов (к): Ама не го гласувахте.

Йордан Русев (ЗНП): При обикновената законодателна дейност, ние считаме, че определеното време един час е малко, особено когато ще се говори по известни важни законодателни актове на правителството в бъдещата му законодателна дейност. Така, да вземем за пример бюджета на държавата или известен стопански план, както се казваше в директивата на водача на Работническата партия, Георги Димитров: първата, втората, третата задача е тази и тази, едната от тях ще бъде да се изработи стопански план на българската държава. Безспорно, при едно такова малко, късо

време от един час народният представител, който и да бъде той, няма възможност да се съобрази не само с текст, но и с всички данни, които трябва да посочи като аргументи на своите разсъждения и на своите мисли за този план или за бюджета на държавата.

Така че ние намираме, че времето за говорене от един час е малко. Когато ние ще създаваме закони, основани на конституцията на Народната република, те трябва да почиват на все-странно проучване, на свободно изказване, да могат народните представители да получат едно целесъобразно разяснение. Защото не само ние, опозицията, имаме интерес, тези закони да бъдат разяснени, но има интерес и самото правителство и народното представителство. Когато ние критикуваме известни текстове, изказваме съждения и мисли по един законопроект, народното представителство може да извлече известни поуки, които могат да бъдат вложени в законопроекта за доброто на народа и страната. Затуй ние, които смятаме, че можете да дадете най-демократични закони, които да защитават интересите на народа, трябва да се съгласите да дадете елементарната възможност, народният представител в час и половина свободно да изкаже своите доводи, разсъждения и аргументи, за да се получи едно пълно и все-странно обяснение.

По-нататък ние намираме, че времето за говорене при обила, определено 5 минути, е също така недостатъчно, защото народният представител трябва да даде известни аргументи на обидения; той ще ги използва като аргументи срещу обвинителя, за да може народното представителство да получи все-странно разяснение на тия въпроси при хвърляне най-произволно на обила от един народен представител срещу друг.

Ние също така смятаме, че времето за говорене при второто четене от 15 минути, както е в проекто-правилника, е недостатъчно, защото законите и плановете, които ще бъдат предложени на народното представителство, след разглеждането им на първо четене, отиват в комисията; всеки народен представител може да се позове на нови аргументи и данни за все-странно подобрене на известен текст от закона, който е предложен да бъде гласуван. И в това направление, значи, народният представител трябва да има повече време от 15 минути, за да изложи своята аргументация, св. и не справедлив искания и доводи, за да бъдат обсъдени от всички народни представители и последните да решат, дали трябва да поддържат известен текст или ще трябва да го отхвърлят по реда на правилника, който е учреден за гласуването на законите. В това направление ние молихме комисията, обаче тя остана студена, чужда на нашата молба. Ние и днес също така молим и настояваме, Народното събрание да се съгласи да приеме един час и половина за изказване.

Яни Янев (з): (Възражава)

Йордан Русев (ЗНП): Ще ти кажа. Във всеки случай не съм бил прокурор на фашистите. (Ръкоплескания от опозицията) Ти беше прокурор на фашистите.

Яни Янев (з): Не е вярно, защитавах антифашистите.

Йордан Русев (ЗНП): Другари сдружени земеделци! В това направление ние поддържаме, в чл. 31 на третия ред думите „от един час“ да станат „от един час и половина“. Колкото се касае до говоренето за лично обяснение, „5 минути“ да стане „10 минути“. В алинея втора думите „15 минути“ да станат „30 минути“.

Ние считаме, че приемайки това наше предложение, ние ще дадем израз на оная демокрация и народовластие, за която претендирате, и че всички опети молби, с болки и желания, които ще ни бъдат изпращани, ще влязат не само в нашите джобове, но ще бъдат вложени в текстовете на всички закони, за да може народът да се радва, че народното представителство е гласувало свободно и справедливо. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 31, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 32. Дума за лично обяснение се дава, след като говорещият народен представител, който е предизвикал това лично обяснение, извърши речта си.

Който нарушава реда, прекъсва или оскърбява, няма право на лично обяснение.

Председателят е властен да реши, дали има обстоятелства, които създават личен въпрос и дават основание за лично обяснение.

Председателят определя момента в същото заседание, когато ще бъдат изслушани личните обяснения.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 32, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 33. На министрите и докладчиците на комисията се дава думата колкото пъти и когато я поискат.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 33, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 34. Ако в Събранието стане смущение и председателят не може да възстанови реда, той вдига временно заседанието.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 34, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 35. Ако някой народен представител поиска прекратяване на разискванията, председателят подлага това искане на Събранието, което го решава по висшегласие.

Предложение обаче за прекратяване на разискванията не може да се тури на гласуване, докато предварително не са говорили 8 души. Ако предложението за прекратяване на разискванията се приеме, то има парламентарни групи, които не са се изказали по въпроса, дава се думата по на един оратор на всяка от тези групи.

Забележка. Всяка парламентарна група трябва да има най-малко трима члена. Своя състав и бюрото, което ръководи нейните работи, тя съобщава при конституирането си на председателството.

Председател Васил Коларов: Има предложение от народния представител Йордан Русев, подписано от нужното число народни представители, който предлага, във втората алинея вместо „един оратор“, да стане „двама оратори“.

Има думата г-н Йордан Русев.

Йордан Русев (ЗНП): (От трибуната) Г-да народни представители! Даде ми повод да направя това предложение туй, което се случи по чл. 13. Вие видяхте, че въпреки че аз бях депозирал своето предложение, председателят по недоглеждане или по какви причини, не знаей, гласува члена и не даде право на нас да се изкажем.

Георги Костов (к): Както виждате, два пъти вече говорите. Недейте обижда председателството.

Йордан Русев (ЗНП): Казах — по недоглеждане. Внимавайте какво говорите. — Ние имаме съмнението или дава ни се повод да смятаме, че това може да се случва и утре, когато започнат редовните дебати, както по конституцията, така и по други закони, които ще бъдат внесени в Народното събрание. От опит и от практиката, която ние имаме от миналото, всеизвестно е обаче и на земеделските парламентарни групи и на работническите, когато са били в опозиция, че председателят обикновено се прави, че не чува или че не вижда тези, които вдигат ръка, за да ги запише да говорят. Не малко такива огорчения е преживял и днешният председател на това Велико народно събрание, а също така и много народни представители, които днес стоят на банките. Повод да направя това предложение ми дава и текстът, според който, като се изкажат 8 народни представители, може да стане един представител от болшинството и да каже: „Извазха се 8 народни представители, правя предложение да се прекратят дебатите“, председателят да го гласува и отечественофронтовската опозиция, в лицето на Българския земеделски народен съюз (Възражения от мнозинството) и на Социалдемократическата партия да не може да си каже думата по тези големи въпроси.

Георги Костов (к): Ти от кои си: от оф-опозицията или от сдружената?

Йордан Русев (ЗНП): От оф-опозиция.

Райко Дамянов (к): Защо се смееш, като казваш оф-опозиция?

Йордан Русев (ЗНП): Не се смея.

Георги Костов (к): Недалко Атанасов погребва Отечествения фронт! (Глъчка)

Йордан Русев (ЗНП): Другари народни представители! Не е малък въпрос, че трябва да бъде чута думата на отделния народен представител по известни въпроси в Народното събрание, а още по-важно — обществено, политически и граждански, е да бъде чута думата на народен представител от съответната група, когато той ще изразява вече колективното мнение на тая група. Обществото се интересува еднакво, както от становището на опозицията, така и на Работническата партия, на Земеделския съюз и на другите формирани политически партии. Следователно трябва да се гарантира на тези парламентарни групи да могат да изкажат своето мнение и народът да може свободно да си каже тежката преценка, кой е правият и кой — кривият.

При това положение ние считаме, че когато на нас ни бъде отнета възможността по реда на общото правило, като се запишем наравно с вас, да се изкажем по известни въпроси, най-малко нашата парламентарна група, групата на Българския земеделски народен съюз със секретар Никола Д. Петков (Ръкоплескания от опозицията) да има правото да се изкаже с двама свои представители. Затуй защото след като ние гласувахте и ограничихте времето за говорене на един час, нашата парламентарна група с един час и с един представител няма да може да изкаже цялостно своето становище. А и самите ние нямаме интерес да остане неутрализирана нашата група. Ние срещу вас волим легална политическа борба и както ние искаме да знаем вашите обществено-политически позиции, тъй и вие трябва да знаете нашите здрави български обществено-политически позиции. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Е-е-е.

Димитър Ганев (к): Недялко Атанасов ти се смее.

Недялко Атанасов (ЗНП): Отечествонофронтowska опозиция има, Отечествонен фронт няма.

От мнозинството: Е-й-й!

Един от мнозинството: Фашисти има ли?

Йордан Русев (ЗНП): Г-да народни представители! Недейте се отнася с лекота към един голям обществен и парламентарен въпрос, защото един представител на една парламентарна група не може да каже всичко.

Васил Мавриков (к): По един отделен член?

Йордан Русев (ЗНП): Аз казах, че за Българския народен земеделски съюз със секретар Никола Петков един оратор не е достатъчен. Заради това вие трябва да приемете принципа на народо-властното и на демокрацията...

Яни Янев (з): Взе ли ти оставката?

Йордан Русев (ЗНП): Ще ти отговоря, недей бърза. Животът ще определи бъдещето на всеки един. И тъй както всички придатъци са изчезнали, тъй и Общата секция ще изчезне. (Ръкоплескания от опозицията) Ще остане онова, което има естествена основа за живот, за развитие. А една политическа секция, поставена на пътеката и на камък, ще умре, защото няма условия, за да живее.

Константин Русинов (к): Оръдията на редакцията, като вас, ще умрат.

Председател Васил Коларов: (Силно звъни) Моля, господа.

Йордан Русев (ЗНП): Ще мине времето и на УНРРА, която раздава депутатски места, и ще дойде времето, когато народът ще избира своите депутати. (Ръкоплескания от опозицията) И в името на това ние считаме, че парламентарната група на единствения борчески Български земеделски народен съюз, който получи 1.200.000 гласа в тази изборна борба, ще трябва да намери пътята свобода в днешното Велико народно събрание да изкаже становището си по всички вътрешни и международни въпроси с по двама оратори, за да може вече народът да си определи свободно, накъде ще отиде. (Глъчка)

Председател Васил Коларов: (Силно звъни)

Йордан Русев (ЗНП): В името на тия разсъждения ние настояваме и молим народните представители да се съгласят да одобрят нашето предложение, ораторите вместо един да бъдат двама. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Ще поставя на гласуване. Моля г-да народните представители, които са съгласни с чл. 35, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 36. Заседанието тръгва до 21 часа, а по решение на Събраниято — и до полунощ.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 36, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 37. Закриването на заседанието и определянето на дневния ред на следното заседание се известява от председателя. При определяне дневния ред не могат да стават разисквания, а се правят само предложения.

Така определенният дневен ред се обявява на видно място в Събраниято.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 37, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се. 15 м. отиди.

(След отиди)

Председател Васил Коларов: (Звъни) Заседанието продължава. Има думата докладчикът.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! Продължаваме с глава IV. В глава IV изменения няма. (Чете)

Глава IV

Комисии.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с заглавието на глава IV, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 38. След приемането на този правилник Великото народно събрание избира следните комисии: една бюджетна, една просветна и по една за всяко министерство.

Всяка комисия се състои от 25 члена, освен просветната, която се състои от 35 члена.

Комисиите могат да се делят на секции.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с чл. 38, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 39. Бюджетната комисия, в която влизат по право председателят и един избран член от комисията по всяко министерство, изучава бюджетния проект, като изнася в обстоен доклад дейността и нуждите на всяко министерство, изучава също всички законопроекти и предложения, с които се искат допълнителни или извънредни кредити, отнасящи се до сключени, текущи и бъдещи бюджетни упражнения.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с чл. 39, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

Чл. 40. Комисиите се избират по предложение от председателя с явно гласоподаване. При избора им се пази да бъдат представени всички парламентарни групи, по възможност пропорционално.

Никой народен представител не е длъжен да бъде едновременно член на повече от две комисии.

Г-да народни представители! Аз съм длъжен да дам тук едно малко обяснение, макар че изменението в текста няма. Представителите на опозицията пледираха в комисията „по възможност“ да бъде задължено и да бъде поставено само „пропорционално“. То ще рече, ако ние приемем така текста, както те го предлагат, малките парламентарни групи да не бъдат представени в комисията. Ние обаче се ръководим от началото, че всяка малка или голяма парламентарна група трябва да бъде представена в комисията, за да може свободно там да изкаже мнението на своята група, и възприемем текста така, както ви го прочетох. (Възбуждения от опозицията)

Димитър Цветков (ЗНП): Имам направено предложение.

Председател Васил Коларов: По чл. 40 е постъпило предложение, на ред трети изразът „по възможност“ да се заличи, като вместо него веднага след запетаята се внесе и приеме „чрез представители, посочени от тях“. Предложението е направено от народния представител Димитър Цветков. Има думата народният представител Димитър Цветков.

Димитър Цветков (ЗНП): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Аз трябва да отбележа, че съм съгласен с докладчика д-р Пашов, що се отнася до това, че малките парламентарни групи трябва също да бъдат представени в комисията и, ако би могло да се намери някаква възможност, в текста да се обясни, че туй „по възможност“ се отнася само за малките парламентарни групи и те да бъдат представени по някакъв начин в комисията, ако делителят за тия комисии е по-голям, поне с един представител. Аз не бих имал нищо против, и парламентарната група, от чиято среда изхождам, също няма да има нищо против. Но ние се боим, уважаеми г-да народни представители, да не би тая фраза „по възможност“ да бъде приложена по отношение на опозиционните парламентарни групи, в смисъл при подреждането на комисията да не се съблюдава пропорционалността, т. е. съотношението между броя на членовете на опозиционните парламентарни групи и броя на членовете на правителствените парламентарни групи.

Обаче аз имам друго едно предложение, което е дадено на уважаемия председател. Това е да се вмъкнат в текста на чл. 40 думите „чрез представители, посочени от тях“. В комисията нашите представители поискаха, същият текст да бъде вмъкнат и в текста на чл. 10, обаче се постигна едно компромисно разрешение, вместо да има повторение в чл. 10 и чл. 40, чл. 10 да препраща към чл. 40, като комисията от 55 представители, която се избира за преглеждане проекта за конституция, се избира по същия начин, по който ще се избират комисията за оная дейност на Народното събрание, която няма да бъде вече конституционна.

Кое е съображението, уважаеми г-жи и г-да народни представители, да искаме да се вмъкне това, „чрез представители, посочени от тях“? То е много ясно. Аз трябва веднага пред вас да се позова на репликата на уважаемия представител на Работническата партия, Георги Димитров, в изданието заседание. Той каза изрично, и това е отбелязано в протоколите: „То се само по себе си разбира“. Това беше в отговор на изказванията от тук, от тая трибуна, на Ангел Държански или на Йордан Ковачев, не си спомням точно, когато те изказваха опасението или пък правеха възражение, че не било допустимо за парламентарната етика, що то представителите на дадена парламентарна група да бъдат, тъй да се каже, назначавани от болшинството. И наистина, уважаеми г-жи и г-да народни представители, ако ние желаем искрено в тоя Парламент да се подчиняваме на парламентарната етика, такава каквато е усвоена от демократичните парламенти, ние трябва в това отношение да бъдем внимателни. Всяка една парламентарна група в парламента има своя собствена политическа принадлежност. Тя има свой собствен вътрешен ред, тя има свое собствено отношение към Парламента и към останалите парламентарни групи. И ако ние приемем по принцип да участвуваме в парламентарната комисия по изработването на конституцията, както понемем да участвуваме в парламентарната комисия по изработването на проекто-правилника; ако ние бихме, казвам, приемли по принцип да участвуваме в другите парламентарни комисии, ние трябва да бъдем наясно. Нашата парламентарна група ще посочва своите представители за комисията. Нека туй „по възможност пропорционално“ го изтъкуваме така, както го тълкува уважаемият д-р Пашов. Не, а се съгласим с този мотив, че той се движи от

скрупули, малките парламентарни групи да бъдат представени. Що се отнася до големите обаче, пропорционалността трябва да бъде спазена. Що се отнася, да кажем, до парламентарната група на Работническата партия, която и без това е много голяма, не е допустимо, не е етично, да кажем, работническата парламентарна група да участва пропорционално с малко повече над пропорцията представител в комисията, когато и без това тя е толкова голяма. Следователно там поне пропорцията трябва да се спазва.

И на второ място, да се зачитаме. Ако искаме да бъдем парламентаристи, необходимо е да се зачитаме. Една от големите пукнатини в Отечествения фронт — нашият другар Недялко Атанасов каза, че не съществува вече, обаче аз исторически се връщам надире — една от най-големите пукнатини в Отечествения фронт след 9 септември 1944 г. се появи точно поради този съревнование не-другарско, някой да вземе повече или някой, тъй да се каже, да се наложи на другия. Едно такова недругарско отношение беше първата пукнатина. То почна още от оф комитетите по места. Вярно, образуваха се борчески комитети и творчески комитети по места. Имаше хора, които бяха заслужили и влизаша в борческите комитети, имаше други пък в творческите комитети, обаче още там този, тъй да се каже, егоизъм, който не бива да съществува в демократичния човек, този егоизъм, да има някоя група повече представители в оф комитетите, направи пукнатината.

На трето място, също пак тая претенциозност за чистокръвни отечественофронтвци и малко по-чистокръвни отечественофронтвци. Някой си присвоиха качеството да бъдат единствените, които ще кажат в края на краищата, кой от земеделската дружба ще влезе в оф комитета и кой не. Ама земеделската дружба по начало принадлежи на Земеделския съюз, който тогава беше организация отечественофронтвска. (Възражения от мнозинството) Моля ви. — Шом Земеделският съюз тогава влизаше в Отечествения фронт, то и неговите поделения...

Някой от земеделците: Той и сега влиза в Отечествения фронт.

Димитър Цветков (ЗНП): Недейте прекъсва така неудачно.

Някой от комунистите: Кажете за ролята на Гемето по това време!

Димитър Цветков (ЗНП): Да, ще кажа, ако уважаемият председател не ме прекъсне, защото ще бъде извън въпроса.

Същият комунист: То и сега е извън.

Димитър Цветков (ЗНП): Но думата ми е тая. Недейте се опитва, уважаеми г-да народни представители, да правите разбор или пък да правите подбор на лицата, които ще ви бъдат представени от нашата парламентарна група.

Константин Русинов (к): Ами ако са фашисти, ще ги приемем ли? Няма да ги приемем.

Димитър Цветков (ЗНП): Ние претендираме, че няма между нас фашисти.

От комунистите: А-а-а!

Димитър Цветков (ЗНП): Не само това. Ние твърдим, че няма.

Константин Русинов (к): Има.

Димитър Цветков (ЗНП): Ние сме се борили толкова, колкото и други между вас са се борили. (Възражения от комунистите)

Един от мнозинството: Къде са гласовете на Цанков?

Димитър Цветков (ЗНП): Казах ви, не е удачно с тези апострофи да се занимаваме, защото с това губим ценното време на Великото народно събрание. (Възражения)

Константин Русинов (к): Вие го губите най-много.

Димитър Цветков (ЗНП): Ако вие, г-да народни представители, бихте усвоили онова, което уважаемият член на Работническата партия и народен представител, колежата д-р Нейчев лансира в комисията, че „ние в края на краищата, мнозинството, ще решим кои от нашата парламентарна група да влязат в X комисия или в У комисия“, аз трябва да ви заявя от името на земеделската парламентарна група...

От мнозинството: От опозицията!

Димитър Цветков (ЗНП): ... и от името на парламентарната група на обединената опозиция.

От мнозинството: Ха така!

Димитър Цветков (ЗНП): ... че в такъв случай ние не ще имаме възможност и ще откажем категорично да влизаме в която и да е комисия. (Ръкоплескания от опозицията)

Уважаеми г-да народни представители! Опозицията, вярно е, че по численост е малка.

Константин Русинов (к): А по качество?

Димитър Цветков (ЗНП): По отношение на числото на всички народни представители тя е малка, обаче по дух и по борба тя е грамадна. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Фашистка!

Димитър Цветков (ЗНП): Опозицията представлява живия и творчески дух на българския народ. (Силни възражения от мнозинството, ръкоплескания от опозицията) Опозицията представлява духа на утрешния човек. (Ръкоплескания от опозицията) Опозицията представлява утре. (Ръкоплескания от опозицията) Опозицията е утре. (Ръкоплескания от опозицията) И вие сигурно, г-да народни представители, ще искате утре да ни слушате да говорим. (Възражения от мнозинството) Вие ще имате нужда от това да ви говорим. Вие ще имате духовна нужда от това да ни чуete. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Вие ще имате материална нужда от това да ни слушате. (Възражения от мнозинството, ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Ако вие, уважаеми г-да народни представители, сметете, че опозицията е нещо, което може да бъде поставено под ваше опекуство, дължен съм да ви заявя, че вие се жестоко лъжете. (Ръкоплескания от опозицията) Опозицията е борческа, и ние сме готови да се борим докрай за отстояване на позициите на народовластието. (Ръкоплескания от опозицията)

Васил Мавриков (к): На Чърчил! На реакцията!

Димитър Цветков (ЗНП): Ние сме готови да се борим докрай да отстояваме позициите на Александър Стамболийски. (Възражения от мнозинството, ръкоплескания от опозицията) Ние сме готови да се борим докрай за възтържествуването на онзи принцип на народовластието, за който Александър Стамболийски загуби главата си.

Васил Мавриков (к): Не говориш по въпроса. Ти си провокатор. (Глъчка)

Председател Васил Коларов: (Звъни) Времето ви изтече.

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-да народни представители! Аз ви моля да възприемете това отношение на многоуважаемия наш представител г-н Георги Димитров, именно, че само по себе си се разбира, че членове в парламентарните комисии ще бъдат тия, които са посочени от парламентарните групи. Ако вие действувате по друг начин, заявявам ви, че това не е демократично. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Г-да народни представители! По-неже се касе до едно право на председателството да посочва членовете на комисията, аз дължа да ви дам пояснение.

В миналото Народно събрание председателството, като упражнява това свое право, винаги е сондирало предварително мнението на отделните парламентарни групи. Тъй ще прави и в бъдеще. (Ръкоплескания от опозицията) Господи, който говори преди малко, разбиваше отворени врати.

Димитър Цветков (ЗНП): Да се впише в дневника това обяснение на председателя, моля ви.

Тачо Даскалов (к): Искам думата.

Председател Васил Коларов: По този въпрос ли искате думата?

Тачо Даскалов (к): По този въпрос.

Председател Васил Коларов: Имате думата.

Тачо Даскалов (к): (От трибуната) Г-да народни представители и г-жи народни представителки! По чл 40 от името на нашата парламентарна група има да кажа следното. Не че преждеговориваният народен представител не знае точно текста и съдържанието, което се крие зад този текст — че се дава право на председателството да определи състава на комисията от представители на парламентарните групи. Той го знае това много хубаво от парламентарната практика на XXVI обикновено Народно събрание. Но всичият въпрос е там, че трябва от тази трибуна да се прави критика на всяка цена, да се злослови и да проявяват своята зловеща опозиционна природа. (Ръкоплескания и гласове „Вярно“ от мнозинството) Тяхната антидемократична природа се подчертава и от факта, че искат да се премахнат от проекта думите „по възможност“, с които се цели да бъдат представени и малките парламентарни групи в комисията. Те, демократите, които от два дена реват за демокрация и свобода, не желаят тази работа. И в комисията господи, който преди малко говори това, ясно очерта своето си мнение: „Какво ще дадете, казва, на социалдемократите, на радикалите и на вцепените?“ Това бяха неговите думи. Те са записани в протокола.

Кочо Бонев (ЗНП): Ти в Стара Загора така ли говори?

Тачо Даскалов (к): И в Стара Загора съм говорил, и във Вашия град съм говорил. Така както още от първия ден се държите в Народно събрание, с провокации, с непрекъснато тропане и викане, така вие и до в провинцията се държахте, и изобщо вие сте заслуженото. (Бурни ръкоплескания от мнозинството. Тропане от опозицията) Той ви притисна до стената.

Никола Петков (ЗНП): Защо те изключиха от партията в Стара Загора?

Кочо Бонев (ЗНП): А кой водеше шайките?

Тачо Даскалов (к): Г-да народни представители! Ако става дума за шайкаджии, всички вие изчерпихте съдържанието на тази дума.

Кочо Бонев (ЗНП): Ти си един от шайкаджииите.

Тачо Даскалов (к): Ти си най-голямият шайкаджия — червената керемидо! (Възгласения от опозицията)

Г-да народни представители! Как тук се пледира и как се скъсява скъпото време на Народното събрание, се вижда от факта, че по чл. 40 тук не се казаха кой знае какви думи. Казаха се думи във от дневния ред, само и само да се губи времето, да се тормози Великото народно събрание. Ето това е нашата природа! И след това говорите за разбирателство, говорите за творчество!

Никола Петков (ЗНП): Защо те изключиха от партията в Стара Загора?

Тачо Даскалов (к): Вас народът ви наказва в Стара Загора и ви даде достоен отговор в изборите за Велико народно събрание.

Никола Петков (ЗНП): Защо те изключиха от партията в Стара Загора?

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Тачо Даскалов (к): Говори се тук по чл. 40, че опозицията била на утрото, че тя имала утрото, че тя ще има бъдещето. Ето обратното е. (Възгласения от опозицията) Опозицията още от първия ден на своето политическо проявление във Великото народно събрание почна да се топи и да разлага своите редове. (Бурни ръкоплескания и гласове „Вярно“ от мнозинството) Това е фактът. Това ваше държане, това ваше поведение именно ще ви изведе на политическото буннище, където е вашето място. (Бурни ръкоплескания и гласове „Вярно“ от мнозинството. Възгласения от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Тачо Даскалов (к): Другояче не може да бъде. Тук (Сочи опозицията) е съгласна реакция. Зад вас стои реакцията на Цанков, на легионерите, на ратниците, и затуй вие ще получите заслуженото. (Бурни ръкоплескания от мнозинството. Възгласения от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Един от опозицията: Ти по дневния ред ли говориш сега?

Друг от опозицията: Ти водеше шайките.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Тачо Даскалов (к): Г-да народни представители! Ако става дума за едно проявление на принципа на демокрацията и на свободата, мене ми се струва, че най-удачно и най-правилно ще бъде, ако приемем този текст, който се предлага от комисията. Всичките парламентарни групи ще бъдат представени пропорционално, съобразно със своя състав. Това е едно. Второ — в края на краищата ще дадем възможност на Великото народно събрание да се произнесе върху състава на тия комисии. Не може, когато една парламентарна група, която праща един недостоеен свой член в една комисия, Парламентът да се подчини да гласува за него, макар че той е напр. един контрабандист на дантели от Берлин. (Бурни ръкоплескания и гласове „Вярно“ от мнозинството) Такъв човек ние не можем да поставим в комисията. (Ръкоплескания от мнозинството) Ние трябва да браним престижа на нашия Парламент. Това е Велико народно събрание и българският народ държи сметка за това. (Възгласения от опозицията)

От името на парламентарната група на Работническата партия предлагам да се приеме този текст, както се предлага от комисията. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството. Тропане от опозицията. Глъчка)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Моля г-да народните представители, които приемат чл. 40, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 41. Всяка комисия избира с явно гласоподаване свой председател и секретар. Комисиите не могат да заседават, ако не присъства в заседанието една трета от състава им.

За всяко заседание на парламентарна комисия секретарят държи протокол. В протокола се записват имената на отсъстващите членове; тия последните се съобщават на Събраниято.

Длъжността на председателя на комисия е да събира комисията, да язи реда и да ръководи разискванията; той може да вземе участие в разискванията. Когато председателят отсъства, комисията може да бъде сивана от секретаря или, ако и той отсъства, от председателя на Събраниято, в какъвто случай събраната комисия си определя един временен председател.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 41, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 42. Всяка комисия избира измежду членовете си докладчици, между които един за бюджетарната комисия, които съставят докладите върху изучените предмети, прочитат ги в Събраниято и поддържат пред него решенията на комисията, като посочват и особените мнения, ако има такива.

Когато докладчикът е възпрепятствуван през време на разглеждане законопроекта, замества го един от членовете на комисията.

Всяка комисия може да събира сведения по начин, както намеря за добре. Тя може също да изпрати свои членове да се осветлят по предмета на самото място и после да съобщат на комисията събраните сведения. В последния случай се иска съгласието на Събраниято.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 42, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 43. Всеки министър и народен представител може да участва в коя и да е комисия със съвещателен глас.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 43, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 44. Министрите могат да довеждат във комисии длъжностни лица, за да дават осветление.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 44, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 45. Председателите на комисии уведомяват членовете с писмена покана за деня, часа и мястото на заседанието, като им съобщават и дневния ред.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 45, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В глава V изменения няма (Чете)

„Глава V

Проверка на изборите.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат заглавието на глава V, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 46. Изборите на народните представители се проверяват от особена комисия, състояща се от 61 члена. В тази комисия участвуват представители от различните парламентарни групи, по възможност пропорционално. Тази комисия се разпределя на секции. Разпределението на секциите става така, што да не влизат в тях ония представители, чиито избори ще се проверяват.

Комисията внася изборите за утвърждение от Великото народно събрание в срок един месец от назначението и.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 46, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 47. Великото народно събрание е единственият съдия за правилността и действителността на избора. Ако проверочната комисия е дала заключение за касиране на някой избор, разискването не може да стане в същия ден, в който се е докладвал изборът на Събраниято, а се отлага за следното заседание.

Великото народно събрание, по доклад на комисията за проверка на изборите, решава в случай на установени нередовности при произвеждане на един избор, дали ще трябва в тая колегия да се произведе нов избор изцяло, или само в някои секции на колегията.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 47, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 48. За проверяване правилността на ония избори, които Великото народно събрание е решило да се анкетира на самото място, избират се анкетни комисии, състоящи се от по трима представители, от които поне единият трябва да принадлежи на оная парламентарна група, на която принадлежи и самият избранник.

Анкетните комисии са длъжни да се ограничават в проверяване само на въпросите, възбудени в избирателните протоколи и в подадените в срок контестации.

Тия комисии са длъжни да представят писмен доклад заедно с протоколите си на Великото народно събрание в срок един месец от избирането им.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 48, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 49. При случай на приложение на чл. 105 на наредбата закон за избирание народни представители, избира се от Събраниято анкетна комисия, която след надлежно проучване предава на Събраниято писмен доклад.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 49, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 50. Допълнителните народни представители получават дневни пари от деня на първото им явяване в заседание.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 50, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): В глава VI промени няма. (Чете)

„Глава VI

Внасяне и разисквания на законопроекти и предложения.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат заглавието на глава VI, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 51. Законопроектите и предложенията, представени от правителството или от народни представители, се отправят до председателя, който ги съобщава на Събранието още в първото заседание след получаването им и разпорежда да бъдат веднага раздадени на всички народни представители.“

Председателят съобщава на надлежните министри законопроектите и предложенията, внесени от народни представители.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 51, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 52. Всеки постъпил законопроект или законодателно предложение се приема от Събранието на две четения.“

Одобрението на укази, на постановления на Министерския съвет, договори, международни съглашения и други такива предложения се гласуват на едно четене. Събранието може да реши, преди да се пристъпи към тяхното гласуване, да бъдат препратени в съответната комисия.“

Председател Васил Коларов: По чл. 52 е изправено следното предложение от народния представител Минчо Драндаревски:

„В чл. 52 алинея втора да се промени по следния начин:

Одобрението на укази, на постановления на Министерския съвет, и на договори от частноправен характер се гласуват на едно четене.“

Международни съглашения и всички други политически предложения се приемат от Събранието на две четения. Събранието може да реши преди да се пристъпи към гласуването на указите, министерските постановления и договорите от държавно-правен характер, да бъдат препратени в съответната комисия.“

Има думата народният представител Минчо Драндаревски.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Г-да народни представители! Аз ще бъда кратък. Ще се постарая да не приказвам излишни работи, за да мога да мина по бързо към предложението, което давам, от името на нашата парламентарна група, за изменение на чл. 52.

Всички законодателни актове, които трябва да бъдат гласувани от Народното събрание, ще трябва да бъдат гласувани според тяхната важност, като бъдат отделени ония, които се отнасят до интереси, от по-голямо значение, от държавно значение, от ония, които засягат по-малък кръг хора, или пък които са от по-малко важно значение за обществото и държавата.

И заради това ние, в желанието си да се създаде един по-съвършен правилник за Великото народно събрание, правим това предложение за изменение на чл. 52 в смисъл, че одобрението на указите, на постановленията на Министерския съвет, както и на договорите от частно-правен характер да става на едно четене. Ние ги смятаме тях за по-маловажни и сме съгласни с онова постановление, което се съдържа в чл. 52 — да бъдат гласувани на едно четене. Обаче международните съглашения и всички други политически предложения да се приемат от Събранието на две четения. Самото понятие „международни съглашения“ показва, че това именно съглашения са от по-важен характер за държавата и, следователно, тяхното гласуване, тяхното приемане не може да става само на едно четене. Те ще трябва да бъдат обсъждани повече, в тях ще трябва да бъде вникнато по-дълбоко, за да не се дойде до грешки и до престъпления, бих казал аз, от страна на народното представителство. Заряди туй ние правим предложението, те да бъдат гласувани на две четения.

В третото изречение на нашето предложение се казва, че Събранието може да реши, преди да се пристъпи към гласуването на указите, министерските постановления и договорите от държавно-правен характер да бъдат препратени в съответната комисия. Ние смятаме, че това е необходимо, за да се постигне едно правилно осветление върху всички въпроси, които интересуват депутатите от настоящия Парламент. След като бъдат тия въпроси обсъдени в съответната комисия, те ще получат едно правилно осветление, и самите депутати, когато ще бъдат сложени съответните постановления на гласуване, ще вземат правилно отношение по въпросите и с чиста и спокойна съвест ще вдигнат ръка.

И затуй, г-да народни представители, ние поддържаме да се съгласите да бъде видоизменено съдържанието на чл. 52 от правилника в този смисъл, в който нашият председател прочете предложението ни, направено от името на опозиционните парламентарни групи.

Председател Васил Коларов: Има думата по тоя въпрос г-н докладчикът.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! Дължен съм да дам известни обяснения по тоя текст от правилника. Още при разискването в комисията господата от опозицията направиха това предложение. И сега онова, което става тук в народното събрание, ме кара да мисля: дали с това предложение те нямат някакви по-далечни намерения? Трябва ли, вместо да бъдем едно творческо Народно събрание, да се занимаваме тук с всевъзможни пререкания, апострофи и т. н.? Вие виждате, всички ония, които идват да говорят тук, правят това тъй, както и в комисията ставаше. Започват най-напред с това, дали съществува или не съществува Отечественият фронт, а уж говорят по проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание.

Един от опозицията: По тоя въпрос никой не е говорил.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): И сега господата дали се правят, че не разбират или наистина не знаят какво значи международно съглашение — не знам; но те сега искат, тия съглашения да ги поставяме на две четения в Народното събрание. А вие знаете, че законопроекти, предложения и други се приемат на две четения, за да могат да се направят известни поправки, допълнения, изменения и т. н. в тях. За това, е прието, те да бъдат приемани на две четения. Но пита се сега, г-жи и г-да народни представители, можем ли ние да обсъждаме международните съглашения на две четения? Можем ли ние да ги изменяме? Те са представени пред нас да ги одобрим или да не ги одобрим; или ще ги приемем, или ще ги отхвърлим. Това е то въпросът. Затова още на първото четене, когато ще ни бъде представено такова международно съглашение, ние ще си кажем думата: — одобряваме го, или не го одобряваме. Затуй комисията прие този текст така, както го прочетох.

Един от мнозинството: От опозицията мълчат сега.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 52 от проекто-правилника така, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 53. Като се съобщи на Събранието за постъпил законопроект или предложение, разглеждането им не може да стане в същото заседание.“

Маловажните законопроекти и предложения, по искане на правителството, Великото народно събрание може да реши да се гласуват на първо четене без разисквания.“

Председател Васил Коларов: Моля, г-да народните представители, които приемат чл. 53 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 54. Първото четене на законопроекта се заключава в прочитането му изцяло заедно с изложението на мотивите. Обаче, по решение на Събранието, обширните законопроекти могат да не се четат.“

При първото четене Събранието се произнася по начало върху законопроекта, като се разглеждат неговите основни положения.

Ако Събранието приема законопроекта, той се изпраща в надлежната комисия, в противен случай — отхвърля се.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 54 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 55. Комисията, след като разгледа законопроекта, възлага на докладчика да направи до Събранието за взетите решения писмен доклад, който се раздава на народните представители 24 часа преди разглеждането му от Събранието.“

Когато в първоначалния проект са направени от комисията незначителни изменения, тогава може да не се прави и раздава писмен доклад.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 55 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 56. В извънредни неотложни случаи, или когато законопроектът не е предизвикал големи разисквания, правителството може да поиска от Събранието да гласува законопроекта по спешност, т. е. да се пристъпи веднага към второ четене, без да се изпраща законопроекта в надлежната комисия.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 56, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 57. При второ четене Събранието разглежда законопроекта член по член и се произнася върху поправките и прибавките, които могат да се предложат от всеки народен представител. Тия поправки и прибавки се погават на председателя писмено. Може да става разискване само по членове, по които са направени такива писмени предложения за прибавки и добавки. Те се разискват веднага, но ако

Събрането поиска, се превръща в изследователската комисия за изучаване и докладване още в същия ден или пък в едно от идещите заседания.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 57, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 58. Заглавието на законопроект за изменение и допълнение на закон трябва да определя кои членове се предлагат за изменение и допълнение; комисията не може да предлага изменение и допълнение на неопределени членове, нито Събранието да разисква върху тях.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 58, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 59. Предложенията се гласуват по реда, както са подадени. Обаче ако е направено предложение, което изключва другите, то се гласува най-първо.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 59, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 60. След гласуване на законопроектите или предложенията на второ четене, правителството може в следващите 24 часа да поиска да се направят известни поправки от редакционен характер.“

Исканията за поправките се правят писмено до председателя и се гласуват от Събранието без да има нужда да се раздават 24 часа по-рано.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 60, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 61. Правителството може да оттегли внесените от него законопроекти.“

Предложенията, внесени от народни представители, могат да се оттеглят само със съгласието на Събранието.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 61, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 62. Всички законопроекти и предложения от законодателен характер се раздават отпечатани на народните представители най-малко 24 часа преди разискването им. Същото става и с докладите. Тия доклади трябва винаги да са мотивирани.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 62, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 63. Събранието може да реши отпечатването и на всякакви други книги, които то намери за нужно.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 63, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Глава VII Гласуване.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които са съгласни с заглавието на глава VII, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 64. Гласоподаването бива лично, а именно:

1. Явно:
 - а) чрез вдигане на ръка;
 - б) чрез ставане и сядане;
 - в) чрез записване саморъчно имената си, и
 - г) поименно.
2. Тайно: чрез бюлетини.

Първите два начина на явното гласоподаване стават по усмотрение на председателя, а вторите — по решение на Събранието. За гласуване чрез записване имената си приготвят се от секретарите два листа, върху единия лист се подписват народните представители, които са за, а върху другия, които са против предложението. Тези листове се прилагат за пазене при протокола на заседанието.

Поименното гласуване става чрез прочитане от секретаря имената на представителите и отговарянето им за или против.

Тайното гласоподаване става с бюлетини. За преброяване и прочитане на бюлетините се избират двама народни представители, предложени от председателството.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 64, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 65. Гласоподаването чрез записване саморъчно имената си, поименното и тайно гласоподавания могат да стават винаги, когато това поиска най-малко 25 души представители, и Събранието одобри искането им.“

Председател Васил Коларов: По чл. 65 е постъпило следното предложение от народния представител Минчо Драндаревски: (Чете) „В чл. 65 думите „и Събранието одобри искането им“ да се заличат.“

Има думата народният представител Минчо Драндаревски.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Г-да народни представители! Аз и при първото четене на проекта се изказах, че чл. 65 и чл. 70 трябва да бъдат свързани, да се създаде от тях един член, затуй защото третира една и съща материя. Но аз поисках тогава, настоявам и сега от името на парламентарните групи на опозицията, текстът „и Събранието одобри искането им“ да бъде заличен. Защо? Затуй защото, след като се установява едно демократично начало в чл. 65, в който се казва, че „гласоподаването чрез записване саморъчно имената си, поименното и тайно гласоподавания могат да стават винаги, когато това поиска най-малко 25 души представители“ — безспорно, едно демократично начало — не може и не бива след това да следва фразата „и Събранието одобри искането им“, защото е безсмислено, 25 души народни представители да направят едно искане, което впоследствие ще бъде непременно отменено от мнозинството. Губи си значението такова предложение, което ще бъде одобрено от едно болшинство, което винаги ще бъде против това предложение на 25-те души народни представители.

Поради тия съображения ние молим да се съгласите да се заличат казаните думи.

Георги Михайлов Добрев (к): Болшинството приема ваши предложения, а вие не ги гласувате.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! Дълга да дам следното обяснение. По тоя текст от правилника в комисията не станаха разисквания и не са правени предложения в този смисъл, в който сега се прави предложение от народния представител Минчо Драндаревски. Какво цели неговото предложение? Неговото предложение цели да изложи Народното събрание на един непрекъснат и злоумишлен, постоянен тормоз.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Не е вярно това.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Винаги могат да се намерят 25 души, ...

Минчо Драндаревски (ЗНП): (Възразява нещо)

Председател Васил Коларов (Звъни) Вие се изказахте. Не прекъсвайте докладчика!

Докладчик д-р Иван Пашов (к): ... които да поискат, така или иначе да стане гласуването по този или онзи въпрос. Текстът на чл. 65, тъй както е приет от комисията, е много целесъобразен и основателен, защото, ако има 25 души народни представители, които по даден въпрос правят предложение, гласуването да стане така и така, Народното събрание е властно да реши, дали то е основателно или не е основателно. И ако Народното събрание го намери за основателно, много е естествено, ще го приеме; но ако то не е основателно, ще го отхвърли и ще гласува тъй, както намери за добре. Ето това е смисълът. И аз поддържам именно текста, тъй както е приет от комисията.

Председател Васил Коларов: Които приемат чл. 65 от правилника така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 66. Ако гласовете се разделят поравно, законопроектът или предложението се счита за отхвърлено.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 66 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 67. При избори на бюрото, ако двама или повече народни представители получат еднакво число гласове, жребието решава кой е избран.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 67 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 68. Никой не може да иска думата през време на гласуването и докато не се обяви резултатът.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 68 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 69. Гласуването на поправките и прибавките става всякога преди гласуването на главния въпрос. При гласуване предложения не от законодателен характер на първо място се поставя онова, което не изчерпва въпроса.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 69 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 70. Гласуването на сложни въпроси може да става на части, щом това се поиска и Събранието го одобри.“

Председател Васил Коларов: По чл. 70 е постъпило следното предложение от народния представител Минчо Драндаревски: „В чл. 70 думите „и Събранието одобри“ да се премахнат, а след думата „поиска“ да се поставят думите: „25 народни представители“. Има думата народният представител г-н Минчо Драндаревски.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Г-да народни представители! В чл. 70 е казано: „Гласуването на сложни въпроси може да става на части, щом това се поиска“. . . .“ От кого и от колко души се поиска, не е казано. Това поискване ние го конкретизираме в искане на 25 души народни представители.

Георги Костов (к): Нашето е по-демократично. Един депутат може да поиска.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Така както е в чл. 65: 25 души народни представители щом пожелаят, щом оценят, че въпросите са сложни и трябва да бъдат разделени на части и обсъдени поотделно, ще трябва Събранието да ги обсъди и гласува поотделно.

Ето защо предложението ни е: в чл. 70 след думата „поиска“ да се вмъкнат думите „най-малко 25 души народни представители“.

На същото основание и по същите съображения, които изложих при гласуването на чл. 65, последните думи „и Събранието го одобри“, да бъдат заличени.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Г-жи и г-да народни представители! И по този текст в комисията разисквания, дебати, спорове

нямаше. Обаче чл. 65 и чл. 70 не могат да се сравняват. Чл. 65 казва как трябва да става гласуването, а чл. 70 предвижда вече сложността или простотата на въпросите, които ние разглеждаме. И тук именно е демократичното, г-н Драндаревски, че всеки народен представител отделно може да поиска от Събранието да счете, че известен въпрос е сложен и трябва да бъде разделен на части при гласуването. По-демократично от това може ли да има? И затова аз поддържам текста така, както е предложен от комисията.

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 70 от проекто-правилника, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (Чете)

„Чл. 71. Резултатът от гласуването във Великото народно събрание се прогласява от председателя със следните изречения: „Мнозинство, Събранието приема“ или „Малцинство, Събранието не приема“.

Когато резултатът от гласуването се оспори, председателят може да покани народните представители, които са против направеното предложение, да вдигнат ръка.“

Председател Васил Коларов: Моля г-да народните представители, които приемат чл. 71 от проекто-правилника, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Тъй като има молба от много народни представители да им се даде възможност да си отидат още тази вечер, следва заседанието да бъде прекъснато.

Следното заседание ще стане в приетия от нас ден — вторник, 3 часа след пладне, с дневен ред: второ четене на проекто-правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание — продължение на разискванията.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 18 ч. 20 м.)

Председател: **ВАСИЛ П. КОЛАРОВ**

Секретари: { **БОРДАН ЧОБАНОВ**,
 ЯНИ ЯНЕВ

Началник на Стенографското отделение: **ТОДОР АНГЕЛИЕВ**